

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ І ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПРОВЕДЕННІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІЗ ПСИХОЛОГІЇ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра педагогіки, психології та менеджменту**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ
І ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПРОВЕДЕННІ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІЗ ПСИХОЛОГІЇ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО)**

Біла Церква 2025

УДК 378.22:37.051

Розглянуто та рекомендовано до друку Вченою радою
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 8 від «09» вересня 2025 року)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри педагогіки, психології та
менеджменту (протокол № 8 від «02» вересня 2025 року)

Укладачі:

Клочко Алла Олексіївна – доктор психологічних наук, професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту ДЗВО «УМО» НАПН України.

Рекомендації щодо використання сучасних інструментів і технологій для розвитку дослідницьких навичок з психології для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти / укладачі Клочко А.О. Біла Церква: БІНПО, 2025. 19 с.

У рекомендаціях розкрито можливості використання сучасних цифрових інструментів та технологій для проведення психологічних досліджень, висвітлено особливості роботи з програмним забезпеченням для статистичного та якісного аналізу даних на всіх етапах підготовки кваліфікаційної роботи. Видання містить чіткі інструкції щодо вибору, встановлення та застосування безкоштовних дослідницьких інструментів, що дозволить здобувачам ефективно реалізувати мету та завдання кваліфікаційної роботи з використанням сучасних технологій.

Детально описано програмне забезпечення для статистичного аналізу, якісного аналізу даних, збору даних управління науковими джерелами. Представлено технічні

характеристики програм, покрокові інструкції зі встановлення, навчальні ресурси та практичні рекомендації щодо застосування інструментів на кожному етапі дослідження.

Рекомендовано здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Психологія», а також науковим керівникам кваліфікаційних робіт.

©Клочко А.О., 2025

© БІНПО ДЗВО «УМО», 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
.....	
1. ПЛАНУВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВИБІР ІНСТРУМЕНТІВ....	6
2. ЗБІР ТА АНАЛІЗ ЕМПІРИЧНИХ ДАНИХ.....	12
3.1. Аналіз кількісних даних.	13
3.2. Аналіз якісних даних.	14
3. ОФОРМЛЕННЯ РОЗДІЛУ «МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ»..	15
4. ОФОРМЛЕННЯ РОЗДІЛУ «РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ».....	15
5. ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	16
.	
6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УНИКНЕННЯ ТИПОВИХ ПОМИЛОК..	17

ВСТУП

Сучасна психологічна наука переживає період цифрової трансформації, що зумовлений стрімким розвитком інформаційних технологій, появою нових методів збору та аналізу даних, впровадженням інноваційних дослідницьких інструментів. У цих умовах особливого значення набуває володіння психологами-дослідниками сучасними цифровими технологіями, здатність не лише застосовувати традиційні методи, а й ефективно використовувати програмне забезпечення для статистичного та якісного аналізу, критично осмислювати результати, отримані за допомогою сучасних технологій.

Магістерський рівень вищої освіти покликаний забезпечити поглиблену дослідницьку підготовку спеціалістів, які володіють сучасною методологією психологічного дослідження та інструментарієм для її реалізації, здатні самостійно проводити емпіричні дослідження з використанням цифрових технологій та генерувати нові знання у галузі психології. Саме на цьому етапі відбувається оволодіння сучасними інструментами наукового пошуку, формування навичок роботи з даними, опанування технологій, які є стандартом сучасної психологічної науки.

Кваліфікаційна робота магістра разом із атестаційним екзаменом становлять завершальний етап атестації здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Психологія». Якість магістерського дослідження значною мірою визначається вмінням здобувача використовувати сучасні інструменти для збору, обробки, аналізу та інтерпретації даних. Володіння програмним забезпеченням для статистичного аналізу, якісного кодування, управління літературними джерелами є невід'ємною складовою дослідницької компетентності сучасного психолога.

Рекомендації розроблено з метою надання здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти комплексної підтримки у процесі оволодіння сучасними дослідницькими інструментами та їх застосування на всіх етапах підготовки кваліфікаційної роботи. У виданні послідовно розглянуто програмне забезпечення для статистичного аналізу, якісного аналізу даних, збору інформації, управління науковими джерелами. Детально представлено технічні характеристики програм, покрокові інструкції зі встановлення та налаштування,

навчальні ресурси для самостійного опанування, практичні рекомендації щодо інтеграції цих інструментів у структуру кваліфікаційного дослідження.

Пріоритет надається безкоштовному програмному забезпеченню з відкритим кодом, що забезпечує доступність інструментів для всіх здобувачів освіти незалежно від їхніх фінансових можливостей та дозволяє продовжувати використання цих технологій у професійній діяльності після завершення навчання.

Рекомендації покликані стати надійним орієнтиром для здобувачів освіти у процесі оволодіння сучасними дослідницькими технологіями та сприяти

формуванню їхньої цифрової дослідницької компетентності, яка є необхідною умовою успішної наукової та професійної діяльності психолога.

1. ПЛАНУВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВИБІР ІНСТРУМЕНТІВ

На початковому етапі роботи над кваліфікаційною роботою необхідно визначити, які саме інструменти знадобляться залежно від типу дослідження. Це критично важливий момент, оскільки від правильного вибору інструментарію залежить ефективність всього дослідницького процесу.

Якщо ви плануєте проводити кількісне дослідження, яке передбачає роботу з числовими даними, статистичний аналіз, опитування великої кількості респондентів, тестування гіпотез за допомогою статистичних критеріїв, вам

знадобиться статистичний пакет. Для початківців найкраще підійде JASP (<https://jasp-stats.org/>) або jamovi (<https://www.jamovi.org/>).

JASP (Jeffrey's Amazing Statistics Program) – безкоштовна програма для статистичного аналізу з інтуїтивним графічним інтерфейсом.

Інструкція зі встановлення

1. Перейдіть на офіційний сайт: <https://jasp-stats.org/download/>
2. Натисніть кнопку «Download JASP» для вашої операційної системи.
3. Запустіть завантажений інсталяційний файл (.exe для Windows).
4. Дотримуйтесь інструкцій майстра встановлення: прийміть ліцензійну угоду, виберіть папку встановлення.
5. Після завершення встановлення запустіть JASP через меню Пуск або ярлик на робочому столі.

Навчальні ресурси: <https://jasp-stats.org/jasp-materials/>

jamovi – безкоштовна програма для статистичного аналізу з простим і зрозумілим інтерфейсом. Побудована на мові R, але не потребує знання програмування. Програма має модульну структуру, що дозволяє розширювати її функціонал через встановлення додаткових модулів.

Інструкція зі встановлення

1. Перейдіть на сайт: <https://www.jamovi.org/download.html>
2. Виберіть версію «solid» (стабільна) для вашої операційної системи.
3. Запустіть інсталяційний файл та слідуйте інструкціям.
4. Запустіть jamovi після завершення встановлення.
5. Для імпорту даних: три крапки (вгорі ліворуч) → Open → виберіть файл.

Навчальні ресурси: <https://www.learnstatswithjamovi.com/>

Програми мають інтуїтивний інтерфейс і дозволяють виконувати більшість статистичних процедур, які використовуються в психологічних дослідженнях. Якщо ж ви вже маєте досвід програмування або готові витратити більше часу на навчання заради отримання потужнішого інструменту, розгляньте можливість використання R. Ця мова програмування надає

необмежені можливості для статистичного аналізу та створення професійних візуалізацій.

R (<https://www.r-project.org/>) – безкоштовна мова програмування для статистичного обчислення та графіки, найпотужніший інструмент для аналізу даних у психології. R має величезну спільноту користувачів, тисячі пакетів для різноманітних типів аналізу та найкращі можливості для візуалізації даних. RStudio – інтегроване середовище розробки, яке значно полегшує роботу з R, надаючи зручний інтерфейс, допомогу з синтаксисом та інструменти для управління проектами.

Корисні пакети для психологів:

psych – психометричний аналіз, аналіз надійності, факторний аналіз;

lavaan – структурне моделювання рівнянь (SEM);

ggplot2 – професійна візуалізація даних;

tidyverse – набір інструментів для обробки та аналізу даних;

dplyr – трансформація та маніпуляція даними;

car – додаткові функції для регресійного аналізу.

Інструкція зі встановлення

Крок 1. Встановити R

1. Перейдіть на <https://cran.r-project.org/>
2. Виберіть ваш дистрибутив (Download R for Windows/Mac/Linux).
3. Завантажте базову версію (base).
4. Запустіть інсталятор та встановіть з налаштуваннями за замовчуванням.

Крок 2. Встановити RStudio

5. Відкрийте <https://posit.co/download/rstudio-desktop/>
6. Завантажте RStudio Desktop (безкоштовна версія).
7. Встановіть програму.

Крок 3. Встановити базові пакети

Відкрийте RStudio та у консолі (внизу ліворуч) введіть:
`install.packages("tidyverse")`

Навчальні ресурси

«R for Data Science» (безкоштовна книга) <https://r4ds.had.co.nz/>

«Learning Statistics with R» (для психологів)
<https://learningstatisticswithr.com/>

Для збору даних вам знадобиться платформа для онлайн-опитувань.

Google Forms (<https://forms.google.com>) є найпростішим та найдоступнішим варіантом для більшості завдань. Програма дозволяє швидко створити опитувальник, розповсюдити його серед респондентів через посилання і автоматично збирати відповіді у зручному форматі.

Якщо ви проводите якісне дослідження, яке включає глибинні інтерв'ю, аналіз текстових документів, спостереження з подальшою транскрипцією, контент-аналіз або дискурс-аналіз, вам потрібна програма для якісного аналізу.

Для тих, хто тільки починає працювати з якісними методами, Taguette стане відмінним вибором.

Taguette (<https://app.taguette.org/>) – безкоштовна веб-програма для якісного аналізу текстових даних, найпростіший інструмент серед програм для якісного аналізу, який не потребує встановлення і доступний онлайн. Програма підходить для базового кодування текстів, створення категорій та експорту результатів. Ідеальна для здобувачів освіти, які тільки починають працювати з якісними методами.

Використання

1. Перейдіть на <https://app.taguette.org/>
2. Створіть аккаунт або використовуйте локальну версію.
3. Створіть новий проект та завантажте текстові файли.
4. Створюйте теги (категорії) та виділяйте фрагменти тексту для кодування.

Навчальні ресурси: гід для початківців: <https://www.taguette.org/getting-started.html>

Якщо дослідження передбачає роботу не тільки з текстом, але й з аудіо чи відеозаписами інтерв'ю, потребує складної системи категорій та підкатегорій, включає візуалізацію зв'язків між категоріями або роботу з великим обсягом якісних даних, тоді вам необхідна більш потужна програма QualCoder.

QualCoder (<https://qualcoder.wordpress.com/>) – безкоштовна програма для якісного аналізу даних з відкритим кодом. Програма підтримує роботу з текстом, зображеннями, аудіо та відео. Забезпечує повний функціонал для кодування даних, створення категорій, пошуку та аналізу закодованих сегментів, візуалізації зв'язків між категоріями.

Інструкція зі встановлення

1. Перейдіть на GitHub: <https://github.com/ccbogel/QualCoder/releases>
2. Завантажте останню версію для вашої операційної системи.
3. Запустіть інсталятор (Windows: .exe файл).
4. Встановіть у бажану папку.
5. Відкрийте QualCoder, створіть новий проект (Create New Project) та імпортуйте файли для аналізу.

Навчальні ресурси: <https://qualcoder.wordpress.com/documentation/>

Для змішаних досліджень, які поєднують кількісні та якісні методи, ви маєте бути готові працювати з обома типами інструментів. Це означає, що вам знадобиться як статистичний пакет для аналізу числових даних, так і програма для якісного аналізу для роботи з текстовими матеріалами.

Незалежно від типу дослідження, абсолютно всім здобувачам освіти необхідний бібліографічний менеджер.

Zotero (<https://www.zotero.org/download/>) є найкращим безкоштовним рішенням для організації наукових джерел, автоматичного формування списків літератури та управління PDF-файлами статей. Робота над кваліфікаційним дослідженням передбачає опрацювання десятків і навіть сотень наукових джерел, і без належної системи їх організації ви швидко заплутаєтесь у матеріалі.

Інструкція зі встановлення

1. Перейдіть на <https://www.zotero.org/download/>
2. Завантажте Zotero для вашої операційної системи.
3. Встановіть програму.
4. Встановіть браузерне розширення Zotero Connector.
5. Встановіть плагін для Word або LibreOffice.
6. Створіть безкоштовний аккаунт для синхронізації (опційно).

Після того, як ви визначилися з необхідними інструментами, настає час їх встановлення та налаштування. Не варто відкладати це на потім. Краще зробити це на самому початку роботи над кваліфікаційним дослідженням, щоб у критичний момент збору або аналізу даних у вас не виникло технічних проблем.

Завантажте та встановіть всі необхідні програми. Для статистичного аналізу це може бути JASP, jamovi або R з RStudio. Для якісного аналізу, якщо ви обрали QualCoder, завантажте його з офіційного сайту. Для роботи з літературою обов'язково встановіть Zotero разом з браузерним розширенням та плагіном для вашого текстового редактора.

Перегляньте хоча б один базовий тьюторіал для кожної програми, яку ви плануєте використовувати. Не потрібно одразу вивчати всі можливості програми. Достатньо зрозуміти базовий принцип роботи, як імпортувати дані, виконати прості операції та зберегти результати. Поглиблене вивчення можна провести пізніше, коли виникне конкретна потреба.

Створіть тестовий проект у кожній програмі. Імпортуйте невеликий набір даних або текст і спробуйте виконати базові операції. Для статистичних програм це може бути розрахунок описової статистики, для якісного аналізу – кодування невеликого фрагменту тексту, для Zotero – додавання кількох статей та створення тестової бібліографії. Це допоможе вам впевнено почуватися, коли прийде час працювати з реальними даними вашого дослідження.

Організуйте структуру файлів на вашому комп'ютері. Створіть окрему папку для магістерської роботи з підпапками для даних, результатів аналізу, літератури, чернеток тексту.

Робота з науковою літературою є фундаментом вашого дослідження і супроводжує вас протягом усього процесу написання кваліфікаційної роботи. Правильна організація цього процесу критично важлива для ефективності вашої роботи.

Встановіть **Zotero** та браузерне розширення Zotero Connector одразу на початку роботи над кваліфікаційним дослідженням. Коли ви переглядаєте наукові статті в базах даних, таких як Google Scholar, ResearchGate, ScienceDirect або бібліотечні електронні ресурси, просто натискайте на іконку Zotero Connector у браузері. Програма автоматично збереже всю бібліографічну інформацію та, за можливості, завантажить PDF-файл статті.

Створіть систему організації джерел у Zotero. Не зберігайте всі статті в одній купі. Створіть колекції за темами вашого дослідження. Наприклад, якщо ви пишете роботу про вплив стресу на академічну успішність здобувачів освіти, у вас можуть бути колекції типу "Теорії стресу", "Академічна успішність", "Методи дослідження стресу", "Студентська популяція", що дозволить вам швидко знаходити потрібні джерела на різних етапах написання роботи.

Додавайте мітки до кожного джерела. Мітки – це ключові слова, які допомагають швидко знаходити джерела за певною тематикою. Наприклад, мітки можуть бути "емпіричне дослідження", "теоретична стаття", "мета-аналіз", "українська вибірка" тощо.

Використовуйте поле для нотаток у Zotero. Коли ви читаєте статтю, робіть короткі замітки про основні ідеї, методологію, результати. Пізніше, коли ви писатимете текст кваліфікаційної роботи, ці нотатки допоможуть вам швидко згадати зміст статті без необхідності перечитувати її повністю.

Встановіть плагін Zotero для вашого текстового редактора. Коли ви пишете текст кваліфікаційної роботи і вам потрібно процитувати джерело, просто натисніть відповідну кнопку на панелі інструментів, виберіть потрібне джерело з вашої бібліотеки Zotero, і програма автоматично вставитиме правильно оформлене посилання. Коли робота буде завершена, Zotero автоматично сформує повний список використаної літератури у потрібному стилі цитування.

2. ЗБІР ТА АНАЛІЗ ЕМПІРИЧНИХ ДАНИХ

Збір даних є одним з найвідповідальніших етапів дослідження. Якість даних безпосередньо впливає на якість всього дослідження, тому важливо ретельно підготуватися до цього процесу.

Для кількісних досліджень найзручніше використовувати онлайн-опитування через Google Forms. Створюючи опитувальник, переконайтеся, що ви правильно налаштували типи питань. Для закритих питань використовуйте варіанти "Один із списку" або "Кілька із списку". Для питань, де респондент має оцінити щось за шкалою, використовуйте "Шкала". Для відкритих питань, де потрібна розгорнута відповідь, використовуйте "Текст (абзац)".

Обов'язково протестуйте опитувальник перед тим, як розповсюджувати його серед респондентів. Попросіть кількох друзів або колег заповнити його і дати відгук про зрозумілість питань, логіку переходів, час заповнення. Це допоможе виявити технічні помилки та незрозумілі формулювання.

Налаштуйте автоматичне збереження відповідей у Google Sheets, що дозволить вам у реальному часі стежити за процесом збору даних та оперативно втручатися, якщо щось піде не так. Коли збір даних завершиться, експортуйте дані у форматі CSV. Цей формат підтримується всіма статистичними програмами.

Для якісних досліджень процес збору даних може включати проведення інтерв'ю, фокус-груп, спостережень. Обов'язково записуйте інтерв'ю на диктофон, якщо отримали згоду респондента. Якісний аудіозапис значно полегшить подальшу транскрипцію. Після кожного інтерв'ю якомога швидше зробіть транскрипцію, поки у вас свіжі спогади про контекст розмови, невербальні сигнали, емоційний фон.

Створюйте резервні копії всіх ваших даних. Зберігайте їх принаймні у двох місцях – на комп'ютері та у хмарному сховищі, наприклад, Google Drive або Dropbox. Втрата даних може означати необхідність повторного збору, що іноді неможливо.

3.1. Аналіз кількісних даних

Після завершення збору даних настає етап їх аналізу. Для кількісних досліджень це робота зі статистичними пакетами.

Перш за все, підготуйте ваші дані. Відкрийте CSV-файл з Google Forms у програмі Excel або LibreOffice Calc. Перевірте дані на наявність очевидних помилок, пропущених значень, нелогічних відповідей. Якщо ви використовували зворотні питання у ваших шкалах, зараз час перекодувати їх. Переконайтеся, що всі змінні мають зрозумілі назви.

Імпортуйте дані у вашу статистичну програму. У JASP та jamovi це робиться дуже просто – достатньо відкрити файл через меню File → Open. Програми автоматично розпізнають типи змінних, хоча іноді потрібно вручну вказати, які змінні є номінальними, ординальними чи інтервальними.

Почніть з описової статистики, яка є обов'язковим кроком для будь-якого дослідження. Розрахуйте середні значення, стандартні відхилення, мінімальні та

максимальні значення для всіх ваших змінних. Такий аналіз допоможе вам зрозуміти характеристики вашої вибірки та виявити можливі викиди або помилки у даних.

Створіть графіки та діаграми для візуалізації даних. Гістограми допоможуть оцінити розподіл змінних, діаграми розсіювання – побачити зв'язки між змінними. Візуалізація часто допомагає помітити закономірності, які не очевидні у таблицях з числами.

Перевірте припущення для статистичних тестів, які ви плануєте використовувати. Більшість параметричних тестів вимагають нормального розподілу даних. У JASP та jamovi є вбудовані функції для перевірки нормальності розподілу. Якщо дані не відповідають припущенням, можливо, доведеться використовувати непараметричні альтернативи.

Виконайте основний статистичний аналіз відповідно до ваших гіпотез. Якщо ви порівнюєте дві групи, використовуйте t-критерій. Для порівняння трьох і більше груп – дисперсійний аналіз ANOVA. Для вивчення зв'язків між змінними – кореляційний аналіз. Для прогнозування однієї змінної на основі інших – регресійний аналіз.

Обов'язково зберігайте всі результати аналізу. У JASP та jamovi ви можете зберегти весь проект, який включатиме і дані, і всі виконані аналізи. Це дозволить вам повернутися до аналізу пізніше, якщо виникне потреба уточнити щось або додати нові процедури.

Експортуйте таблиці та графіки для вставки у текст дослідження. У JASP та jamovi є зручні функції копіювання результатів у форматі, який можна вставити у Word. Переконайтеся, що всі таблиці та графіки оформлені відповідно до вимог.

3.2. Аналіз якісних даних

Якісний аналіз даних вимагає іншого підходу порівняно з кількісним. Це більш інтерпретативний та ітеративний процес.

Підготуйте ваші транскрипти у текстовому форматі. Найкраще зберігати їх у форматі docx або txt. Переконайтеся, що транскрипти повні та точні. Якщо ви проводили інтерв'ю іноземною мовою, зробіть переклад, але збережіть також оригінальну версію.

Імпортуйте транскрипти у QualCoder або Taguette. У QualCoder створіть новий проект через меню Create New Project, потім імпортуйте файли через меню Manage Files → Import. У Taguette просто завантажте файли через веб-інтерфейс.

Почніть з первинного читання всіх транскриптів без кодування. Це допоможе вам отримати загальне уявлення про дані, помітити перші теми та патерни. Робіть загальні нотатки про ваші враження.

Розпочніть відкрите кодування. Читайте транскрипти по рядках та виділяйте значущі фрагменти, присвоюючи їм коди. Код – це коротка етикетка, яка описує зміст фрагменту. На цьому етапі створюйте стільки кодів, скільки потрібно. Не намагайтеся одразу систематизувати їх.

Після того, як ви прокодували всі транскрипти, перегляньте список створених кодів. Почніть групувати схожі коди у категорії. Деякі коди можна об'єднати, інші – розділити на більш конкретні. Створюйте ієрархію категорій та підкатегорій.

Використовуйте функцію мемосів у QualCoder для фіксації ваших аналітичних роздумів. Коли ви помічаєте цікаву закономірність, зв'язок між категоріями або маєте інсайт щодо інтерпретації даних, одразу записуйте це у мемос. Ці нотатки стануть основою для розділу "Обговорення результатів" у вашому дослідженні.

Перевіряйте узгодженість кодування. Повертайтеся до раніше закодованих фрагментів і перевіряйте, чи однаково ви застосовуєте коди. Якщо маєте можливість, попросіть іншого дослідника незалежно прокодувати частину ваших даних та порівняйте результати.

Експортуйте результати кодування для включення у кваліфікаційну роботу. QualCoder дозволяє експортувати закодовані фрагменти за категоріями у форматі docx або html, що полегшить написання розділу результатів.

3. ОФОРМЛЕННЯ РОЗДІЛУ «МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ»

У розділі методології кваліфікаційної роботи обов'язково треба описати використані інструменти та процедури аналізу даних.

Для кількісних досліджень вкажіть назву статистичної програми та версію. Наприклад, "Статистичний аналіз даних проводився за допомогою програми JASP версія 0.18" або "Для аналізу використовувалась мова програмування R

версія 4.3.2 з пакетами psych та ggplot2". Опишіть, які саме статистичні процедури ви застосовували та чому. Вкажіть рівень статистичної значущості, який ви використовували, зазвичай це $p < 0.05$.

Для якісних досліджень опишіть процедуру кодування. Наприклад, "Якісний аналіз даних проводився методом тематичного аналізу з використанням програми QualCoder. Транскрипти інтерв'ю кодувалися індуктивним методом. Спочатку було проведено відкрите кодування з утворенням первинних кодів, потім коди були згруповані у категорії вищого порядку". Якщо ви перевіряли міжекспертну узгодженість кодування, обов'язково вкажіть це.

Опишіть інструменти збору даних. Якщо ви використовували Google Forms, вкажіть це. Наприклад, "Дані збиралися за допомогою онлайн-опитування, створеного у Google Forms". Додайте опитувальник як додаток до кваліфікаційної роботи.

4. ОФОРМЛЕННЯ РОЗДІЛУ «РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ»

Розділ результатів має чітко та структуровано представляти результати вашого аналізу даних.

Для кількісних досліджень почніть з описової статистики вашої вибірки. Представте демографічні характеристики учасників дослідження у вигляді таблиці. Далі представляйте результати тестування кожної гіпотези окремо. Для кожного статистичного тесту вкажіть використаний критерій, значення статистики, ступені свободи, р-значення та величину ефекту.

Включайте таблиці та графіки там, де вони полегшують розуміння результатів. Таблиці добре підходять для представлення точних числових значень, графіки – для демонстрації трендів та порівнянь. Кожна таблиця та кожен графік мають мати номер та підпис, який пояснює, що саме представлено.

Для якісних досліджень побудуйте розділ результатів навколо основних тем або категорій, виявлених у процесі аналізу. Опис кожної теми ілюструйте прямими цитатами з інтерв'ю, дотримуючись балансу між інформативністю та лаконічністю. Зазвичай одна цитата займає від двох до п'яти речень, що дозволяє передати необхідний контекст без надмірної деталізації.

Після кожної цитати вказуйте код учасника, наприклад (Респондент 1, жінка, 25 років) або просто (P1). Це зберігає анонімність учасників, але дозволяє читачеві відстежувати, від кого саме походить цитата.

5. ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Завдяки Zotero оформлення списку літератури стає простим завданням, але все одно потребує уваги до деталей.

Переконайтеся, що всі джерела, які ви цитуєте у тексті, додані до вашої бібліотеки Zotero. Перевірте правильність бібліографічної інформації для кожного джерела. Іноді автоматичний імпорт може додати джерело з помилками – неповне ім'я автора, неправильний рік видання, відсутність номера тому або сторінок.

Виберіть правильний стиль цитування. Коли ви закінчите писати текст дослідження, клацніть на кнопку вставки бібліографії у плагіні Zotero. Програма автоматично створить список усіх джерел, які ви процитували у тексті, відсортуює їх в алфавітному порядку та оформить відповідно до обраного стилю.

Уважно перевірте створений список літератури. Хоча Zotero автоматизує процес, завжди можливі технічні збої або помилки у вихідних даних. Переконайтеся, що всі джерела присутні, немає дублікатів, форматування одноманітне.

Перед здачею кваліфікаційної роботи проведіть ретельну перевірку всіх технічних аспектів.

Перевірте, що всі таблиці та графіки мають послідовну нумерацію та інформативні підписи. Переконайтеся, що на кожную таблицю та графік є посилання у тексті. Перевірте, що форматування таблиць та графіків відповідає вимогам вашого університету.

Перевірте список літератури. Переконайтеся, що кожне джерело, згадане у тексті, присутнє у списку, і навпаки – у списку немає джерел, які не цитуються у тексті. Перевірте правильність оформлення відповідно до вимог стилю цитування.

Збережіть всі ваші файли даних, результатів аналізу, проектів статистичних програм. Під час захисту члени комісії можуть попросити показати вихідні дані або уточнити деталі статистичного аналізу. Якщо у вас збережені всі

проекти у JASP, jamovi або R, ви зможете швидко продемонструвати будь-який аспект вашого аналізу.

Підготуйте презентацію для захисту, включивши до неї ключові графіки та таблиці з результатами. Експортуйте їх з ваших статистичних програм у високій якості для включення у презентацію.

6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УНИКНЕННЯ ТИПОВИХ ПОМИЛОК

Не починайте збір даних, поки не переконаєтеся, що ваш інструмент збору даних працює правильно. Протестуйте опитувальник на кількох людях, перевірте, що дані зберігаються у потрібному форматі, що всі питання зрозумілі. виправити помилки в опитувальнику після того, як ви вже зібрали частину даних, може бути дуже проблематично.

Не відкладайте вивчення статистичних програм на останній момент. Почніть освоювати JASP, jamovi або R заздалегідь, поки ви ще збираєте дані. Коли дані будуть готові, ви вже впевнено знатимете, як їх аналізувати. Вивчення програми в останній момент під тиском дедлайну створює зайвий стрес і призводить до помилок.

Завжди робіть резервні копії ваших даних та файлів проектів. Зберігайте їх у кількох місцях. Втрата даних на фінальному етапі роботи над дослідженням може бути катастрофічною. Використовуйте хмарні сховища, зовнішні жорсткі диски, флешки.

Не довіряйте сліпо результатам автоматичного аналізу. Програми можуть видати результат, навіть якщо ви неправильно підготували дані або вибрали невідповідний статистичний тест. Завжди думайте логічно про те, чи мають сенс отримані результати.

Документуйте всі кроки вашого аналізу. Записуйте, які трансформації ви робили з даними, які тести використовували, чому робили певні рішення. Через кілька місяців ви можете забути деталі, а під час захисту можуть поставити питання про специфіку вашого аналізу.

Таким чином, оволодіння сучасними дослідницькими інструментами є важливою частиною вашої професійної підготовки як психолога-дослідника. Використання спеціалізованого програмного забезпечення дозволить виконувати дослідження швидше та якісніше, забезпечуючи вищий рівень наукової обґрунтованості результатів.

